JAAROVERZICHT 2011

Vogelwacht
Uffelte e.o.

Inhoud jaaroverzicht*

	Voorwoord	*2*
	Overzicht activiteiten, Bestuurssamenstelling	*3*
1	Werkgroep Weidevogels Uffelter Made en Havelter Made	*4*
2	Werkgroep Kerkuilen regio 14 en 15	*7*
3	Werkgroep Nestkastencontrole	*11*
4	World Birdwatch	*14*
5	Werkgroep Heideschonen	*15*
6	Werkgroep Steenuilen (incl.bewegingscamera Ansen)	*17*
7	Werkgroep Broedvogelinventarisatie	*21*
8	Werkgroep Zwaluwen	*24*
9	Werkgroep Torenvalken	*28*
10	Ringen	*30*
11	Activiteitencommissie en PR werkgroep	*32*

**) Indien u over een bepaald onderwerp meer info wenst, kunt u dit opvragen bij het secretariaat of via de website www.vogelwachtuffelte.nl*

Voorblad: Grauwe Klauwier
(foto: Geert Drogt)

© februari/maart 2012 Vogelwacht Uffelte e.o.
Opgemaakt door: Henk Bouwmeester

Voorwoord

Het is nu half januari, het belletje van de Pimpelmees klinkt als op een mooie dag in maart. De Turkse Tortel is druk bezig met het herstellen van zijn nest. Tot nu toe hebben we eigenlijk geen winter gehad. Dat was in 2011 wel anders.
Vorig jaar begon ik het jaaroverzicht met de nagedachtenis aan twee bijzondere mensen. Appie Tiemens en Fred van Vemden. Van veel mensen kreeg ik het afgelopen jaar de vraag hoe het nu met de Vogelwacht ging. Het gemis is groot, maar de vereniging is gezond. Veel mensen namen hun verantwoordelijkheid en boden zich aan om werkzaamheden op zich te nemen. Jos van Luit is de coördinator van de steenuilenwerkgroep geworden.
Tijdens de jaarvergadering bood Will Hoornstra zich aan om de coördinatie van de nestkastencontrole op zich te nemen. Binnen de werkgroepen werden de taken verdeeld. Dankzij al onze vrijwilligers en leden kunnen we ons inzetten voor de vogels en natuur in Zuidwest - Drenthe. Tijdens de lezing van Nico de Haan konden we ons 500e lid verwelkomen. Rosalie Martens werd die avond lid en ontving een vogelvoedertafel als welkomstgeschenk.

In december 2010 stonden we voor het eerst op de kerstmarkt met een promotiekraam. Dat is ons goed zo goed bevallen, dat we daar in 2011 mee door zijn gegaan. Er is nu een extra werkgroep bijgekomen de "PR- werkgroep" . We bereiken op markten mensen die we anders niet tegenkomen bij onze lezingen of excursies. Veel mensen hebben iets met vogels. Doordat wij ons nu meer naar buiten presenteren kunnen we ze helpen met vragen over huisvesting, voedsel of inrichting van de tuin. De PR groep bestaat uit een vaste groep mensen aangevuld met experts vanuit de andere werkgroepen.

Het is u vast niet ontgaan dat de zwaluwtillen geplaatst zijn. Na een lange aanloopperiode is het Greet Glotzbach en anderen uiteindelijk toch gelukt. De tillen konden worden geplaatst voor het zwaluwbroedseizoen.
De til in De Meerkamp in Havelte is gelijk het eerste jaar bezet (12 nesten). Dat is heel bijzonder, dat is bij geen andere til in Nederland gebeurd.

Als afsluiting wil ik mijn zorg uitspreken. In de omgeving van Uffelte is relatief veel natuur en rust, maar ook hier zie je dat bepaalde soorten te lijden hebben van de mens. Met de plannen van de regering om 72% te gaan bezuinigen op de natuur en de nieuwe natuurwet zal dat niet beter worden. Natuur is niet iets van nu, maar voor altijd. De Vogelwacht blijft zich ondanks deze tegenwind inzetten voor het behoud van soorten en leefgebied. Wij zijn altijd op zoek naar mensen die zich als vrijwilliger willen inzetten.
Mocht u dat willen, neem dan contact met ons op.

We hopen dat 2012 weer een goed vogeljaar mag worden.

Simon Bijl
Voorzitter Vogelwacht Uffelte e.o.

Overzicht activiteiten
Bestuurssamenstelling

Overzicht activiteiten 2011, verzorgd door de Activiteitencommissie

datum	**onderwerp**
21-01	Vogelkijkavond met Nico de Haan, i.c.m. Zeiss Optiek
05-02	Werkochtend op de heide (org. Werkgroep Heideschonen)
17-02	Lezing Vogelringgroep Bergumermeer
17-04	Fietstocht o.l.v. Geert Drogt
14-05	Zangvogelexcursie o.l.v. Arend van Dijk
27-05	Lezing over Diersporen van Aaldrik Pot
01-10	Excursie Buitendijks N-Friesland
15-10	Excursie Diersporen o.l.v. Aaldrik Pot
02-11	Lezing "Kunstenaar op reis" door Erik van Ommen

Wat hebben we nog meer gedaan?

- Januaritelling
- Feestelijke opening zwaluwtil
- Plaatsing nestkastcamera Zorgcentrum de Molenhof
- Plaatsing infraroodcamera Ansen
- World BirdWatch
- Markten Ruinen, Borger, Dwingeloo en Havelte

Samenstelling bestuur 2011

Simon Bijl	voorzitter, tel: 350412
Femmie Prikken	secretaris, tel: 342563
Gerard Zondag	penningmeester, tel: 321164
Geert Drogt	lid
Jannie Veldman	lid
Martha Sol	lid
Erwin Bruulsema	lid

Werkgroepen	***Coördinatoren***
Werkgroep Weidevogels	Herman Leenstra
Werkgroep Kerkuilen regio 14 en 15	Martha Sol/Erwin Bruulsema
Werkgroep Nestkastencontrole	Will Hoornstra
Werkgroep Heideschonen	Gert Hulsebos
Werkgroep Steenuilen	Jos van Luit
Werkgroep Broedvogelinventarisatie	Arend van Dijk
Werkgroep Zwaluwen	Bald Bruinenberg/Sanne van Gemerden
Werkgroep Torenvalken	Wim Snoeken
Activiteitencommissie	Greet Glötzbach
Werkgroep PR	Femmie Prikken

Hoofdstuk een

Werkgroep Weidevogels Uffelter- en Havelter Made

Van de Uffelter en Havelter Made werd elk jaar een apart verslag gemaakt. De werkgroep heeft dit jaar gekozen voor één verslag. De resultaten van beide gebieden zijn in dit verslag verwerkt.

Het weer in voorjaar 2011

Droogste en zonnigste voorjaar in tenminste 100 jaar
Door het mooie weer kwam het landwerk vroeg op gang: begin april rollen, slepen en bemesten en medio april ploegen van het maïsland. Op 18 april ging de 1ste maïs in de grond. De grasgroei kwam in april door het droge weer langzaam op gang. Dit was in het voordeel van de weidevogels die vroeg met hun legsel waren gestart. Eind april waren de eerste eieren uitgebroed en hadden de jongen rustig de tijd om te groeien ware het niet dat het droge weer niet in het voordeel was van de jonge vogels. Het voedselaanbod was minimaal en daardoor heeft slechts een schamel aantal de status vliegvlug gehaald. Latere broedsels in mei hadden een aanzienlijk beter resultaat.

Vorig jaar konden we voor beide Made's een plotselinge en onverklaarbare stijging van het aantal paren Kieviten melden. Dit jaar was het aantal weer gedaald naar het niveau van 2009. Voor ons blijft het nog steeds gissen naar de reden van deze kortstondige opleving.

Totaal telden we dit jaar 53 paren weidevogels, waarvan 34 in Havelte en 21 in Uffelte. Dat waren in 2010 ruim meer namelijk 69. Maar zoals gezegd was dat een uitschieter. Een beter vergelijk is met het jaar 2009. Toen zijn 57 paartjes geteld.

Van de 89 gevonden en getelde nesten van alle weidevogels zijn uiteindelijk 34 broedsels uitgekomen. Het grootste deel van de uitgebroede eieren waren die van de Kieviten. De predatie door Kraaien was de belangrijkste oorzaak van de verloren nesten. We hebben weer veel steun van de veehouders gehad. Enkele nesten lagen in het grasland in de periode dat gemaaid moest worden.

Na het markeren van het nest hebben de boeren netjes om het nest heen gemaaid zodat de weidevogels in alle rust hun eieren konden uitbroeden. Daarnaast zijn verschillende nesten tijdens het inzaaien van de mais met succes verplaatst.

Netjes om het nest geploegd

Wat uiteindelijk als volwassen jong is uitgevlogen is niet exact bekend. Het waren in ieder geval meer dan de voorgaande jaren. Doordat een grote groep Kieviten geconcentreerd was in een klein gebied en elkaar bescherming gaven was het resultaat uiteindelijk hoger.

Werkgroep:

Deze bestaat uit Herman Leenstra, Tonny den Nekker en Wim Snoeken. Gemiddeld één keer per week zijn zij actief met het beschermen, inventariseren en tellen van de weidevogels en de nesten. Nadat het nest eenmaal is gemarkeerd of getraceerd, proberen zij de broedende vogels zo weinig mogelijk te storen. Zodra duidelijk is dat rondom het nest geen activiteiten meer zijn, wordt

het nest bezocht. Dan moet duidelijk worden of de eieren zijn uitgebroed of in het minste geval door predatie weg zijn. Als kleine deeltjes van de eierschaal in het nest liggen is het bijna zeker dat er jongen zijn.

Is dit het nieuwe markeren?

Evenals enkele andere vogelwachten legde Wim als proef ook e.e.a. vast op zijn GPS momenteel proeven met GPS systemen. Als een datum, plek, vogelsoort en het aantal eieren in de GPS is opgeslagen kan deze met de tomtom van de veehouder worden uitgewisseld. Tijdens het maaien, bemesten of ander werk op het land begint het apparaat te piepen in de tractor en verschijnt op een beeld- schermpje de broedpunten en kan om het nest worden heengereden of gemaaid. Bij het gebruik van markeringsstokken moet vanuit een tractor - zeker bij slecht weer - vaak intensief naar gespeurd worden. Komt nog bij dat dit soort markering ook soms opgemerkt wordt door roofdieren. Vooral Kraaien en vossen zijn slim. Die weten op een gegeven moment dat een stok in het weiland vaak betekent dat er wat te vreten valt. Misschien dat GPS in de toekomst op breder gebied wordt ingezet. Uiteraard gaan de weidevogelbeschermers tot die tijd zorgvuldig te werk met het markeren en controle van de nesten.
Het werkterrein van de Havelter Made, ook wel Oosterweiden en Darperweiden genoemd, ligt tussen de Drentse Hoofdvaart en de Oude Vaart en loopt van de Osseweideweg tot aan de Arendsweg. De Uffelter Made treft u aan ten zuiden van Uffelte tussen de Leisloot en de Oude Vaart en ten westen van de Ruinerwoldseweg. Beide beschermingsgebieden hebben een oppervlakte van ongeveer 200 ha, dus totaal 400 ha.

Resultaten

Met het vinden van het eerste kievitsei op 6 maart is het weidevogelseizoen 2011 begonnen. Vrijwilligers van allerlei instanties zoals Landschapsbeheer Nederland, de Bond van Friese en andere Vogelwachten en de sectie Weidevogelbeheer Vanellus vanellus trekken vanaf die datum tot half juni het land in om samen met agrariërs nesten van weidevogels te zoeken en te beschermen tegen verlies door landbouwwerkzaamheden. Het eerste kievitsei is in Maasland (Zuid Holland) gevonden. Opmerkelijk is dat het eerste kievitsei in het land der eierzoekers; Friesland, pas op 16 maart werd gevonden. Vrij snel daarna vond Herman Leenstra op 19 maart in Havelte de eerste drie nestjes met kievitseieren en er zouden nog vele volgen. Hieronder volgen de cijfers van de weidevogels en de broedresultaten.

Overzicht 2007-2010:
Hieronder een meerjaren overzicht van de weidevogelbescherming in de Havelter Made.

Weidevogels Havelter Made 2007-2011

	Aantal Paren					Nesten/Legsels					Uit					Niet uit				
Soort/jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
Kievit	20	21	23	42	25	48	50	42	68	49	7	10	21	30	20	72	40	22	38	29
Grutto	2	1	1	0	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0
Wulp	4	4	7	5	4	3	2	9	6	4	1	0	3	2	2	2	2	7	4	2
Scholekster	5	4	4	4	3	3	2	4	4	3	0	0	2	2	2	3	2	2	2	1
Tureluur	0	2	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	31	32	36	51	34	56	56	56	78	56	8	11	26	34	24	79	45	32	44	32

De teruggang van de weidevogels in de Uffelter Made komen in onderstaande grafiek goed tot uitdrukking.

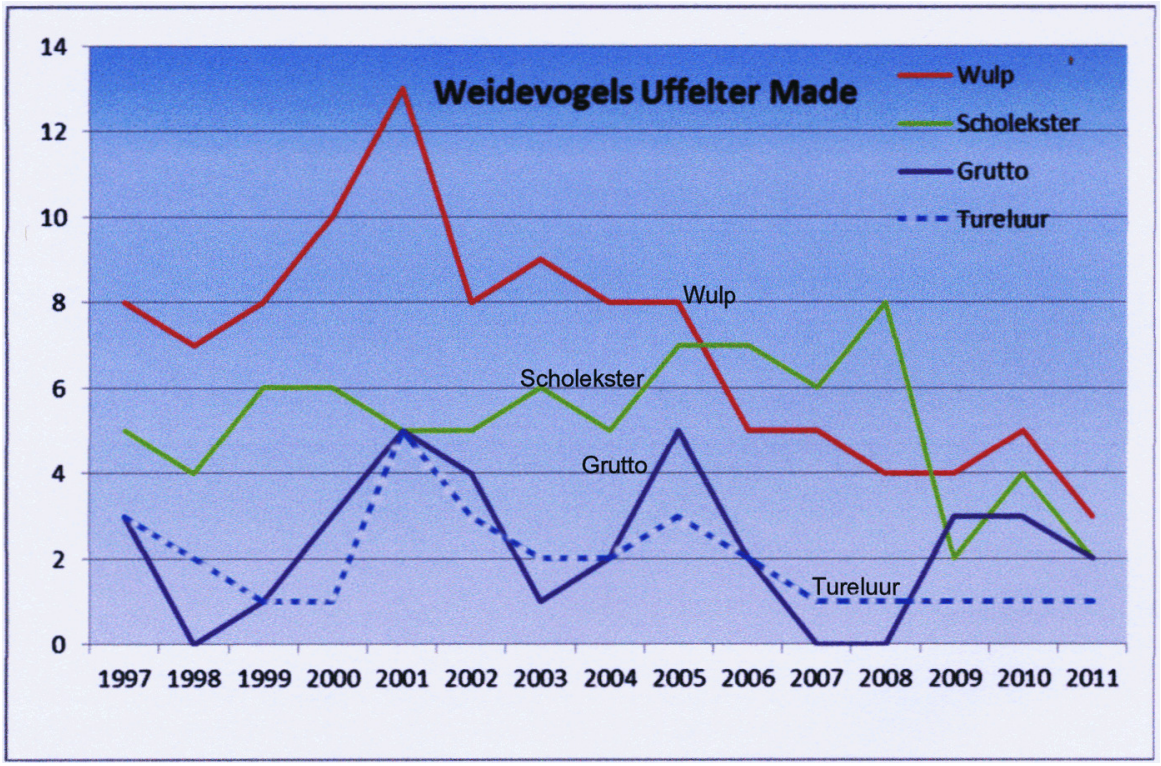

Met dank aan onze vrijwilligers voor de vele uurtjes die ze voor de bescherming van onze weidevogels op het land hebben doorgebracht. Ook een dank aan de veehouders die hun best hebben gedaan de nesten van de weidevogels tijdens het landwerk te sparen.

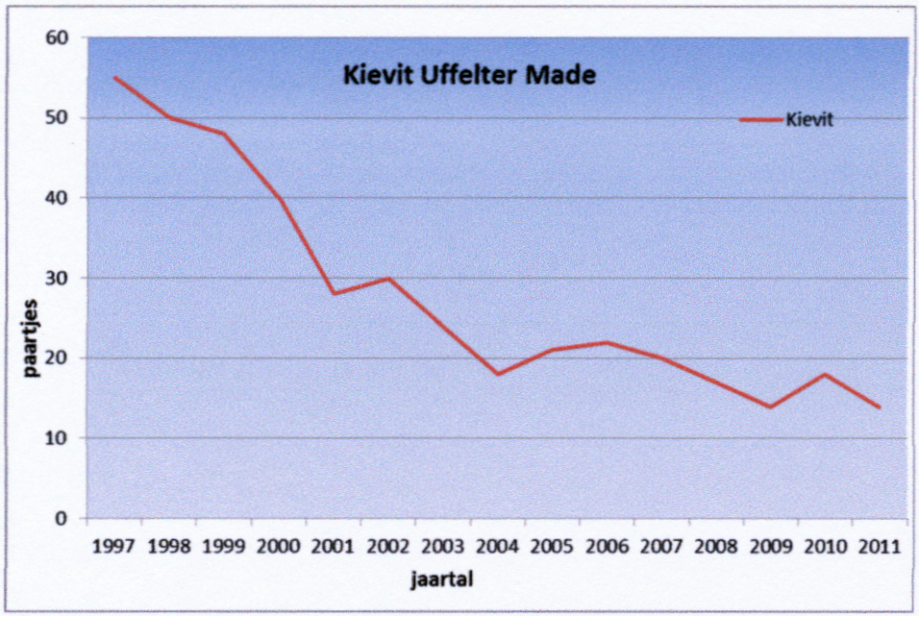

Een uitgebreid verslag per weidevogel is te lezen op onze website
www.vogelwachtuffelte.nl
Namens de werkgroep Weidevogelbescherming Vogelwacht Uffelte e.o.

Herman Leenstra

november 2011

Hoofdstuk twee | Werkgroep Kerkuilen regio 14 en 15

Het gaat weer goed met de Kerkuil! De jaren 2007 en 2008 waren ontzettend goede jaren. De jaren 2009 en 2010 daarentegen waren heel mager, maar nu zitten we weer in de lift.

Regio 14 is in vier groepen verdeeld en onze mannen Hans Roest, Bernard Breman en Harm Jonkers gaan in juni met hun vaste vrijwilligers op pad om de kasten te controleren. De heren Middelveld en Krabbe doen weer samen hun route. Dit levert mooie resultaten op. Nesten met drie, vier en ook vijf jongen.

Met ringer Harm Bloemhof zijn we op 27 en 29 juni op pad. Harm ringde al een aantal jaren samen met de heer Blaauw. Vorig jaar was het voor Blaauw officieel de laatste keer.
Hij is deze herfst helaas op 91 jarige leeftijd overleden.
Voor de wat latere jongen is Harm Bloemhof niet beschikbaar. Toevallig heeft 'onze' Erwin Bruulsema net zijn ringers diploma gehaald. Geweldig Erwin! Dus op 19 juli gaan we met Erwin nog naar drie adressen; meten, wegen en ringen. Bij de schaapskooi in Uffelte zijn we bijna te laat. De jongen vliegen weg, maar worden alsnog voorzichtig door de mannen gevangen om te worden geringd.

Foto: Martha Sol

In september krijgen we vanuit Wapserveen nog twee meldingen van jonge uiltjes. Laat! Ook in Ansen blijkt tijdens het schoonmaken dat er vijf koude eieren in een kast liggen.

Het blijkt wel dat jonge Kerkuiltjes heel kwetsbaar zijn. Op twee adressen treft men een dode Kerkuil aan op de deel. In Wapserveen wordt een uiltje dood langs de weg gevonden, verkeersslachtoffer. Het blijkt dit jaar bij de Vries in Uffelte geringd te zijn. In Havelte, bij de Bruin, wordt een volwassen Kerkuil dood aangetroffen, jammer.
Bij Wolters in Ruinen is een uiltje uit het nest gevallen. Deze kan gelukkig worden gered.
Na veel bellen en inspanningen door vrijwilligers wordt deze zelfs met de dierenambulance naar Hoogeveen gebracht.

Van verschillende kanten krijgen we enthousiaste berichten over aanwezige uilen. Onze werkgroepleden gaan voortvarend op pad om hier en daar nieuwe kasten te plaatsen.

Nog een aardig uilen verhaaltje: Begin 2011 krijgt een mevrouw Konings uit Koekange een uil tegen de auto. Thuis verzorgen ze hem en voeren hem eendagskuikens. Van de heer Blaauw(!) hoor ik via de telefoon dat de uil 2 juni 1999 bij van Egmond in Uffelte is geringd. Hij (zij) is dus ruim 11 jaar oud! De uil is weer losgelaten en na een ere rondje vliegt ie weer naar huis. Sinds deze zomer weten we waar zijn thuis is: Tammeleng in Havelte. .... Helaas is hij daar dood in de kast aangetroffen.

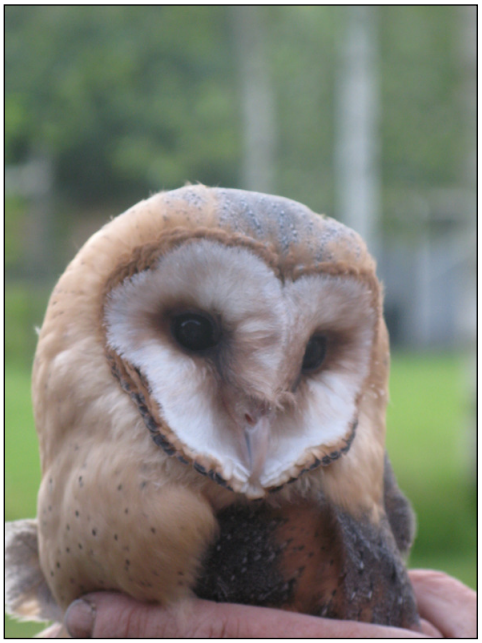

Foto: Martha Sol

Resultaten van 2011

Broedgeval	Waarsch. uitgevlogen	Geringd
Schotanus, Uffelte	2	
Schaapskooi, Uffelte	4	4
De Vries,Uffelte	3	3
Hoogenhout,Uffelte	4	
Van Lubek, Rheebruggen	3	3
Van Dijk, Rheebruggen	3	3
Drogt, Ansen 2x	4 --	4
Alberts,Ruinen	4	4
Bellinga,Ansen	3	1
J Meeuwes, Havelte	5	3
Pol, Havelte	3	3
Buivenga, Havelte	4	4
De Boer, Havelte	4	4
Kuiper, Wapserveen	2	2
Kampman, Wapserveen	5	5
Scheltinga, Wapserveen	3	
Idserda, Wapserveen	?	
Boersma, Wittelte	3	3
Zwiers, Wittelte	4	4
20	63	50

Toch fijn zo'n goed uilenjaar, dat geeft de burger weer moed.
We zijn benieuwd wat 2012 ons weer brengt.

Martha Sol
Coördinator regio 14

Regio 15

We zijn weer een jaar verder. 2010 was een dieptepunt in de broedgevallen van de kerkuil in regio 15 en we waren vol spanning wat het dit jaar zou worden. De berichten die we van de bewoners kregen leken goed en vol goede moed zijn we dan ook begonnen aan de controles. Ook de winter van 2010 op 2011 was minder heftig voor de uilen dan de twee winters ervoor, dus ook dat zat mee. Dit alles was gelukkig terug te zien in de kerkuilenstand in het gebied.
Na een schamele 16 broedparen en maar 14 broedgevallen vorig jaar kwam het eindresultaat dit jaar gelukkig wat hoger uit. Dit jaar troffen we 24 broedparen aan in de nestkasten. Echter kwamen er maar 23 tot broeden. Hieronder een overzichtje van de broedgevallen sinds deze werkgroep onder de Vogelwacht Uffelte e.o. werkzaam is:

Controle van een nestkast

2007	2008	2009	2010	2011
35 broedgevallen	28 broedgevallen	21 broedgevallen	14 broedgevallen	23 broedgevallen
201 jongen	64 jongen	60 jongen	35 jongen	88 jongen
		2 eieren	7 eieren	2 eieren
Gem. 5,7 jongen per broedgeval	Gem. 2,3 jongen per broedgeval	Gem. 2,9 jongen per broedgeval	Gem. 2,5 jongen per broedgeval	Gem. 3,8 jongen per broedgeval

In het gemiddelde aantal jongen is het aantal eieren niet meegenomen, omdat we niet zeker weten of deze uitgekomen zijn en tot vliegvlugge jongen hebben geleid. Om dat zeker te weten zouden we een extra controle moeten doen, maar om verstoring te voorkomen doen we dat liever niet. Naast deze broedgevallen waren een aantal plaatsen niet te controleren. Vermoedelijk zijn op die locaties nog 3 broedsels geweest. Wij kunnen deze echter niet met zekerheid vaststellen en ze zijn daarom ook niet meegenomen in de resultaten hierboven.
Opvallend is dat het gemiddelde aantal jongen per broedpaar dit jaar vrij hoog was in vergelijking tot voorgaande 3 jaren. Hieruit is af te lezen dat de muizenstand gunstig was voor de uilen. Het aantal eieren dat een kerkuil legt is namelijk afhankelijk van de veldmuizenstand in de omgeving.

Jong met licht masker

Natuurlijk waren er ook dit jaar weer nestkasten bewoond door kauwen en holenduiven. Dit komen we elk jaar wel bij een paar adressen tegen. Deze holenbroeders zijn natuurlijk van harte welkom in onze nestkasten als er geen kerkuil in de kast aanwezig is. We laten ze dan ook altijd rustig zit-

ten en zorgen dan in het najaar dat de nestkast weer schoon wordt gemaakt, zodat er in een nieuw seizoen eventueel weer kerkuilen in kunnen broeden.

Vorig jaar vonden we het erg vreemd dat op locaties waar al jaren uilen zaten opeens de uilen verdwenen waren. De echte reden daarvan is moeilijk te geven, maar dit jaar bleken die plaatsen weer bezet te zijn en zijn daar ook jongen uitgevlogen. Hiernaast een overzicht van de plaatsen die wij controleren en het aantal jongen.
Regio 15 is opgesplitst in 3 gebieden. Gert Jan Hallink doet daarvan een deel, Roeland Haar controleert een deel en ondertekende neem een deel voor zijn rekening. Daarnaast zijn er nog mensen die zelf de nestkast controleren. Zij worden één keer in het jaar gebeld over de resultaten. Ook die nemen wij mee in onze telling. Als laatst hebben we nog een paar bosuilenkasten hangen die we controleren. 2011 was een goed jaar voor de bosuilen. In Uffelte voor het huis van Willie van Vemden zijn 3 jonge bosuilen uitgevlogen. Tevens hebben in Wateren 2 paartjes bosuilen gebroed in nestkasten. Beide paren hadden 3 jongen die ook alle 3 zijn uitgevlogen. We waren dit jaar te laat om de bosuilen te ringen, maar hopelijk lukt dat komend jaar wel. Dit seizoen heeft ondertekende namelijk zijn ringvergunning gehaald. Dit heeft geresulteerd in 31 geringde kerkuilenjongen. Hopelijk komen we die komende jaren weer tegen in onze nestkasten tijdens de controles of wie weet worden ze elders in het land waargenomen. We hopen natuurlijk nog een keer weer iets van ze te horen.
We zitten weer in de lift qua aantal broedsels en hopen dat deze trend zich zal voortzetten in de komende jaren. Dus op naar broedseizoen 2012.

Frederiksoord	1 broedsel	6 jongen
Vledder	3 broedsels	14 jongen
Wilhelminaoord	1 broedsel	3 jongen
Nijensleek	2 broedsels	8 jongen
Doldersum	2 broedsels	8 jongen
Wateren	1 broedsel	2 jongen
Wapse	2 broedsels	7 jongen
Leggeloo	1 broedsel	5 jongen
Eemster	2 broedsels	8 jongen
Lheebroek	1 broedsel	5 jongen
Lhee	2 broedsels	6 jongen
Stroovledder	2 broedsels	8 jongen
Dwingeloo	1 broedsel	3 jongen
Geeuwenbrug	1 broedsel	5 jongen

Kerkuilen ringen in Wapse

Erwin Bruulsema
Coördinator Kerkuilenwerkgroep regio 15

Hoofdstuk drie | Werkgroep Nestkastencontrole

Vanaf half april zijn we weer begonnen met het controleren van de nestkastjes.
Voor het begin van het broedseizoen hebben we Zorgcentrum de Molenhof in Havelte een nestkastcamera namens de vereniging aangeboden. Een Koolmees maakte al snel gebruik van het kastje en met heel veel plezier hebben de bewoners het wel en wee van het broeden kunnen volgen. Gelukkig was het een succesvol broedsel en vlogen 6 jonge Koolmezen op een prachtige lentedag uit.

Binnen onze werkgroep zijn dit jaar een paar nieuwe nestkastcontroleurs begonnen; Dieneke Nijsingh controleert samen met Greetje Oeseburg Oosterzand II; Willem Wobben heeft de plaats ingenomen van Appie Tiemens; samen met Ruud Smeenk controleert hij Westerzand; Alexander Ekkels neemt nu Rheebruggen II voor zijn rekening en Eline Hoekstra controleert met haar broer Bart Binnenveld IIIB. Ik hoop dat de nieuwe nestkastcontroleurs nog vele jaren met plezier dit werk zullen doen.

Op 6 van de 10 routes gaan kinderen van de basisschool uit Uffelte mee; dit betreft de routes Oosterzand I (met Jan en Jannie Veldman); Oosterzand II (met Greetje Oeseburg en Dieneke Nijsingh); Westerzand (Ruud Smeenk en Willem Wobben); Holtinge (Simon Bijl en Sanne van Gemerden) en ten slotte Rheebruggen I (met Ard en Dicky Nijdam). Wij hopen dat de kinderen door het meegaan met de nestkastcontroles van de natuur en van de vogels in het bijzonder gaan houden en zich later eventueel ook zelf zullen inzetten om diezelfde natuur en vogels te beschermen.
Traditiegetrouw gaan de leiders met hun kinderen aan het eind van het broedseizoen een ijsje eten en dat is nog altijd een groot succes.

April en mei 2011 waren uitzonderlijke warme maanden met grote droogte. We vroegen ons af of de Bonte Vliegenvangers eerder uit Afrika zouden terugkeren en zo niet, of ze dan misschien niet te laat zouden aankomen om hun jongen van de nodige rupsjes te voorzien. Het eerste bonte vliegenvanger-ei werd op 16 april gevonden en aan het eind van het broedseizoen bleek dat deze vogel geen last heeft gehad van het hele vroege, extreem warme voorjaar. Er bleek nog genoeg voedsel te zijn. Heel toevallig ging het dit jaar op mijn eigen route met de Bonte Vliegenvangers behoorlijk mis. Van de 73 eitjes kwamen er 54 uit en maar 32 Bonte Vliegenvangers zijn uitgevlogen. 22 jonge Bonte Vliegenvangers lagen dood in hun kastje. Een keer zat een volwassen vrouwtje gewoon nog te broeden op haar dode jongen. We hebben geen idee wat de oorzaak kan zijn geweest. Gelukkig bleek het bij de andere routes wel goed te gaan met de Bonte Vliegenvanger.

Vooral Westerzand, Oosterzand I en Oosterzand II zijn favoriet bij de deze vogel. Helaas zijn ook voorjaar 2011 de nestkastjes hoofdzakelijk bezet door de Koolmees, de Pimpelmees en de Bonte Vliegenvanger. Opmerkelijk was dat bij de route van Ard en Dicky Nijdam (Rheebruggen I) 3 nestkasten bezet waren door Boomklevers. Alle drie de broedsels waren
succesvol en zo vlogen er 20 Boomklevers uit. Op hun route ook een paartje Huismus met 2 succesvolle broedsels: in totaal waren

11 eitjes gelegd en alle jongen vlogen uit.
Er was dit jaar maar 1 kastje bezet door de Matkopmees (route Ruud Smeenk en Willem Wobben Westerzand). Deze Matkopmees legde ook nog een 2e broedsel. Van de 20 eitjes zijn er 18 Matkopjes uitgevlogen!
Jan en Jannie Veldman (Oosterzand I) hadden naast de bekende drie vogelsoorten nog een succesvol nestje van de Boomklever (9 jongen). Een Spreeuw had ook nog 4 eitjes gelegd, maar helaas had de Bonte Vliegenvanger er een week later een nest bovenop gebouwd.
Greetje Oeseburg en Dieneke Nijsingh (Oosterzand II) hadden als enigen een Zwarte Mees broedend in een van hun kastjes. 9 eitjes werden gelegd en alle 9 Zwarte Mezen vlogen uit. Ook zij hadden op hun route een Spreeuw die 4 eitjes had gelegd. De 4 jongen waren al uitgekomen, maar waren de week erop verdwenen. Het werk van een marter??

Nest met jonge boomklevers

Bart en Eline Hoekstra (Binnenveld IIIA) hadden dit jaar met een teleurstelling te maken.
Op hun route hadden ze 7 grote boomkleverjongen zitten. Helaas is het kastje op de grond gevallen met als resultaat dat ze bij hun eerstvolgende controle dode boomkleverjongen op de grond aantroffen.
Tijdens een van de controles op Binnenveld I (Bald Bruinenberg en Ronald Hoogenhout) zag één van de kinderen (Wietse Kiers) in een holte van een dode berk een Gekraagde Roodstaart broeden. De dode berk werd elke week even bezocht en zo kon men volgen dat de Gekraagde Roodstaart in dat hele kleine holletje van de dode boom met succes broedde. Alle 5 jongen zijn uitgevlogen.
In verband met de predatie door marters, hebben we ook dit jaar veel nestkastjes vervangen door kastjes met een marterproof kapje ervoor. Het is overduidelijk dat deze kastjes een positief effect hebben. Er worden nu veel minder kastjes leeggeroofd. Het is duidelijk dat het voor de marter nu erg moeilijk is om de inhoud van het kastje met zijn pootje eruit te trekken.
De jonge Bonte Vliegenvangers zijn ook dit voorjaar weer geringd door Greetje Oeseburg, Jan Veldman en Lida Zondag; dit in verband met het onderzoek naar de Bonte Vliegenvanger door de Groningse ecoloog Christiaan Both. Christiaan is zelf nog een dag mee geweest om volwassen exemplaren te vangen en alle relevante bijzonderheden te registreren.

Totaaloverzicht nestkastjes

Route	Koolmees aantal eitjes	Koolmees uitgevlogen	Pimpelmees aantal eitjes	Pimpelmees uitgevlogen
Binnenveld I	64	53=82%	64	58=90%
Binnenveld II	86	83=96%	75	62=82%
Binnenveld IIIA	66	59=89%	43	41=95%
Binnenveld IIIB	52	48=92%	10	9=99%
Oosterzand I	152	132=86%	39	34=87%
Oosterzand II	63	59=93%	40	39=97%
Westerzand	104	92=88%	19	19=100%
Holtinge	147	131=89%	74	66=89%
Rheebruggen I	144	120=83%	94	88=93%
Rheebruggen II	75	69=92%	43	39=90%

Route	Bonte Vliegenvanger aantal ei	Bonte Vliegenvanger uitgevlogen	Overige vogelsoorten aantal ei	Overige vogelsoorten uitgevlogen
Binnenveld I	83	56=67%	Geen	Geen
Binnenveld II	73	32=43%	Geen	Geen
Binnenveld IIIA	54	51=94%	Boomklever 7	Geen
Binnenveld IIIB	57	48=84%	Geen	Geen
Oosterzand I	107	93=86%	Boomkruiper 9 Spreeuw 4	Boomkruiper 9 Spreeuw 0
Oosterzand II	101	72=71%	Zwarte mees 9 ei + spreeuw 4 ei (+ jongen)	Zwarte mees 9 uitgevl. Geen spreeuwen uitgevlogen
Westerzand	99	90=90%	Matkopmees 20 ei	Matkopmees 18 uitgevlogen
Holtinge	20	20=100%	Geen	Geen
Rheebruggen I	42	30=71%	Boomklever 20 eitjes. Huismus 11 eitjes	Boomklever 20 uitgevlogen Huismus 11 uitgevlogen
Rheebruggen II	40	38=95%	Geen	Geen

Bezettingspercentages

Route	**Aantal kastjes**	**Aantal bezet**
Binnenveld I	46	38=82%
Binnenveld II	33	29=87%
Binnenveld IIIA	32	20=62%
Binnenveld IIIB	22	16=72%
Oosterzand I	42	37=88%
Oosterzand II	33	29=87%
Westerzand	37	32=86%
Holtinge	32	26=81%
Rheebruggen I	46	38=82%
Rheebruggen II	30	19=63%

Jan Dorenbos controleert al een aantal jaren met kinderen van groep 6 van de basisschool De Bosrank de nestkastjes in het Waterbolkpark in Havelte.

Er hangen 20 kastjes, waarvan er dit jaar 18 bezet waren. Zeven van de bezette kastjes waren in beslag genomen door de Pimpelmees; 63 jongen vlogen uit.
De Koolmees bezette 9 kastjes; 72 jongen vlogen uit en ten slotte zaten in twee kastjes een Bonte Vliegenvanger te broeden. Dat resulteerde in 11 uitgevlogen jongen.

Al met al denk ik dat 2011 best een goed jaar is geweest.
Ik wil elke nestkastcontroleur danken voor zijn of haar medewerking.

Will Hoornstra

Hoofdstuk vier | World Birdwatch

Verslag telling Vogelwacht Uffelte e.o. Birdwatch 2 oktober 2011

8.00-12.00 uur fietstocht van Uffelte (school), via Ettelte, fietspaden Oude Vaart naar Hardenweg-Hesselterweg-Ruinerwoldseweg, Broekdijk naar Ansen (koffie) en via Ansermade en rand Rheebruggen naar Uffelte.
Deelnemers: Derk, Femmie, Geert, Gerard, Greet, Lida, Martha, Ineke, Peeke en Arend (scribent).

Met dichte mis tot ongeveer 11.00 uur waren de waarneemomstandigheden ongunstig. Naderhand kwam de zon door met temperatuur boven de 20o.
Waargenomen soorten en aantallen waren minder dan de afgelopen jaren gebruikelijk. Door de mist veel waarnemingen uitsluitend op geluid. Voorbeeld: meest getelde soort is Kolgans met 305 ex., maar dat waren er veel meer (1000den), maar die zijn door de mist gemist of sterk onderschat. Op telpost bij Assen (nauwelijks mist) werden er die dag meer dan 10 000 overtrekkende geteld.

Getelde soorten en aantallen op volgorde van talrijkheid vv

soort	aantal	soort	aantal
Kolgans	305	Blauwe Reiger	11
Spreeuw	216	Wilde Eend	11
Graspieper	154	Rietgors	9
Witte Kwikstaart	93	Grauwe gans	7
Huismus	79	Boomkruiper	6
Zwarte Kraai	73	Tjiftjaf	5
Ringmus	69	Ekster	5
Koolmees	48	Torenvalk	4
Buizerd	29	Kievit	4
Knobbelzwaan	26	Boomleeuwerik	4
Vink	23	Veldleeuwerik	4
Watersnip	22	Kauw	4
Holenduif	22	Grote Zilverreiger	2
Roodborsttapuit	22	Nijlgans	2
Merel	22	Kuifeend	2
Geelgors	22	Grote Bonte Specht	2
Pimpelmees	21	Heggenmus	2
Houtduif	16	Groenling	2
Zanglijster	16	Fuut	1
Roodborst	15	Waterhoen	1
Gaai	13	Wirgatje	1
Kneu	13	Winterkoning	1
Staartmees	12	Boomklever	1

Hoofdstuk vijf | Werkgroep Heideschonen

Een bijdrage leveren voor het jaarverslag van onze vereniging als vertegenwoordiger van de Heideschoongroep, is natuurlijk niet de meest spectaculaire bezigheid. Liever zou je de lezer mee het veld in nemen en hem/haar laten zien waar gewerkt is afgelopen jaar en wat dat voor het terrein betekent.
Beter zou nog zijn terreinen te bezoeken waar nog gewerkt moet worden, om te laten zien hoe het werk van de werkgroep nodig is, want de vliegden, "vijand nummer 1" van onze werkgroep is een moeilijk te verslaan sujet.
Als je klaar denkt te zijn, steken de nieuwe loten hun kopjes alweer bijna uit de grond. Uittrekken, vellen met handzaag of knippen met de takkenschaar zijn de basisvaardigheden van dit werk. Dat lijdt nog wel eens tot spierpijn en stramme spieren, maar we houden vol en doen het werk met plezier omdat: het meestal heerlijk werken is op de heide; in een leuke groep; met veel plezier en humor en mooie verhalen over belevenissen in de natuur.
En niet in de laatste plaats omdat we van de werkgroep Broedvogelinventarisatie horen dat de effecten van ons werk een positieve invloed hebben op flora en fauna, zoals die horen bij het grote open heidelandschap. Nachtzwaluwen, Veldleeuweriken en Tapuiten: ze zijn er nog.

Nieuwe jassen

Hieronder de belangrijkste en memorabele feiten en gebeurtenissen van het afgelopen jaar op een rijtje (in willekeurige volgorde):

De werkgroep telde afgelopen seizoen 10 - 13 leden. Er werd gewerkt van medio september tot medio maart. Telkens op vrijdagochtend, eens in de 14 dagen.
Bij slecht weer (regen, ijs en sneeuw) werd er niet gewerkt. Een toffe groep!

Hoewel onze werkgroep een werkgroep van de Vogelwacht Uffelte e.o. is, worden de leden ook geregistreerd als vrijwilliger bij Natuurmonumenten. Dat heeft praktische redenen maar ook leuke, want als dank voor het nuttige werk wordt de werkgroep telkens uitgenodigd voor de jaarlijkse vrijwilligersavond van Natuurmonumenten in december en krijgen de leden ook het Kerstcadeau dat Natuurmonumenten jaarlijks aan haar vrijwilligers geeft. Een leuk gebaar!

De werkochtend die onze vereniging traditiegetrouw in februari organiseert, was dit jaar een groot succes, vooral door de enthousiaste deelname van de leerlingen van de hoogste klassen van de Oosterveldschool uit Uffelte. Samen met ouders, docenten, leden van onze vereniging en andere belangstellenden werkte een groep van meer dan 50 mensen zich weer een ochtend lang het zweet op de rug, daarbij ondersteund met "Koek en Zopie" van Jan en Jannie Veldman. Erg speciaal was dit jaar de aanwezigheid van de familie Kiers uit Uffelte, die met een heus werkpaard meehielp de gerooide dennen af te voeren. Landschapsbeheer Drenthe zorgde voor gereedschappen en... frites en soep aan het einde van de ochtend. Een zeer zinvolle ochtend!

Het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Westerveld toonde belangstelling voor ons werk door in

het kader van het "Jaar van de Vrijwilliger" spontaan in te gaan op onze uitnodiging om een ochtend mee te komen helpen. Een pluim voor wethouder Roelof Martens, die juist op een ochtend kwam dat er nogal dikke dennen te zagen en te verslepen waren. Hij was een bikkel!

Opschonen met de wethouder Martens

Naast de verzorging van onze gereedschappen heeft Landschapsbeheer Drenthe de harde werkers dit jaar ook voorzien van werkjassen die goed beschermen tegen kou en ander ongemak. Een warme bijdrage!

In het voorjaar werd de werkgroep vrij onverwacht benaderd door Natuurmonumenten met de vraag of er vrijwilligers waren die op de Wadden bij Schiermonnikoog en Terschelling wilden komen helpen, met het opbouwen van een proefproject, waarbij de groei van mosselen in dat gebied wordt bestudeerd. (Een project van NIOZ, RUG en Natuurmonumenten zie www. waddensleutels.nl). De leden die gingen hebben een prachtige (werk)vakantie gehad!

Leuk was het dat Femmie namens het bestuur (en dus de hele vereniging) op de laatste werkochtend in maart verraste met koffie en ander lekkers. Een sympathiek gebaar!

Meedoen met de werkgroep Heideschonen?

Elke werkochtend, af en toe eens, een keer uit proberen? Je bent van harte welkom.

Voor informatie zie de website of neem contact op met Gert Hulsebos tel. 343222

Dat begint er weer netjes uit te zien

Hoofdstuk zes | Werkgroep Steenuilen (incl. bewegingscamera Ansen)

Het was een grote schok voor de steenuilenwerkgroep toen in december 2010 het bericht kwam dat Fred was overleden. Het gemis is groot en dat was dan ook vooral te merken bij zijn Steenuilen. Hoe nu verder, want het zou hoe dan ook verder gaan, op een manier zoals Fred dat gewild zou hebben. Nu hij er niet meer was merkten we eigenlijk pas goed wat hij allemaal deed binnen de Vogelwacht en voor de Steenuilen in het bijzonder. Een aantal jaren geleden waren we al begonnen met het opsplitsen van het gebied en het werken met sub-coördinatoren (subs). Dit omdat het gebied steeds groter werd en het voor Fred alleen te veel werd. Met de subs zijn we na het wegvallen van Fred bij elkaar gaan zitten om te kijken hoe we verder zouden gaan. Al snel bleek dat het meer voeten in aarde had om alles te regelen dan we verwacht hadden. Wie gaat het gebied van Fred controleren? Wie maakt het jaarverslag? Wie verwerkt de broedgegevens? Wie gaat ringen? Dit is maar een klein deel van de vragen waar wij tegenaan liepen en waar wij samen de antwoorden op hebben gevonden. Met de subs en met de inzet van onze vrijwilligers en in gedachten met Fred als stuwende kracht,hebben we er ook dit jaar weer een succes van gemaakt.

Na een aantal overleggen heeft Muriël Broer uit Ansen aangegeven als sub de route van Fred voor haar rekening te willen nemen. De andere routes werden afgelopen seizoen gedaan door Jos van Luit, Jan ter Stege, Erwin Bruulsema en Roeland Haar. Vanwege persoonlijke redenen heeft Roeland het stokje van sub in de zomer van 2011 overgegeven aan Jan Zoer uit Eemster. Hij zal ons team gaan versterken in het komende seizoen. Daarnaast is Jos algeheel coördinator van het gebied en zal zorg gaan dragen voor jaarverslagen, doorgeven van broedgegevens aan SOVON en alle andere administratieve handelingen die bij het beschermingswerk komen kijken. Erwin zal de verwerking van de ringgegevens op zich nemen, evenals het ringen. Ook Jan ter Stege zal gaan ringen de komende jaren. Daarnaast dragen de subs er zorg voor dat de controles plaatsvinden. In het jaar doen we een aantal controles, hieronder een korte uitleg.

1. In februari en begin maart gaan we met de mp3-speler en een boxje op pad om het geluid te laten horen van de Steenuil in ons werkgebied. Dit om de territoria vast te stellen. Zo kunnen we een inschatting maken hoeveel uilen in ons gebied verblijven, waar we nesten kunnen verwachten en waar we eventueel nestkasten bij kunnen plaatsen.
2. Vanaf half mei de broedselcontrole. Er wordt dan in de nestkasten gekeken of er gebroed wordt en hoeveel jongen/eieren er zijn. Ook worden de ringnummers van de volwassen vogels bekeken, om er achter te komen waar ze vandaan komen en hoe oud ze zijn.
3. Na de broedselcontrole wordt er geringd. Voorheen deed Fred dat. Dit jaar hebben Jan ter Stege en Erwin Bruulsema meegelopen met ringers uit Staphorst om hun ringvergunning te behalen. Het is de bedoeling dat we binnen de Vogelwacht onze eigen uilen gaan ringen. De ringgegevens worden doorgegeven aan de landelijke organisaties die daarmee onderzoek verrichten naar o.a. de verspreiding en overlevingskansen van de Steenuilen. Daardoor kan het beschermingswerk zo nodig worden aangepast om de overlevingskansen van de Steenuilen te vergroten.
4. Nacontrole (augustus - oktober). Deze is om vast te stellen of alle jongen zijn uitgevlogen. Het komt nog regelmatig voor dat een nest mislukt. Hiervoor zijn meerdere oorzaken aan te geven, zoals predatie (het nest is opgegeten door bijvoorbeeld de steenmarter), één van de ouder vogels is omgekomen (vaak verkeersslachtoffers) of er was voedselgebrek

waardoor niet alle jongen het hebben overleefd.
5. Wintercontrole/bijvoeren (november - januari). Wintercontrole doen we om te kijken waar de jongen van het jaar ervoor gebleven zijn, om de ringen af te lezen van de volwassen uilen en om te kijken waar we broedsels kunnen verwachten. Daarnaast voeren we soms de uilen bij. Dit doen we echter alleen als er erg veel sneeuw ligt en de uilen slecht aan voedsel kunnen komen.

Aantal vastgestelde territoria 2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Totaal territoria	42	50	52	54	64

Een flinke toename in het aantal territoria. Helaas zien we deze grote toename niet volledig terug in het aantal bezette nestkasten. De toename in het aantal territoria is voornamelijk afkomstig uit het gebied rond Dwingeloo. Hier onder andere een paar nieuwe territoria in nieuwe gebieden aan de randen van ons steenuilengebied. Deze uilen hebben niet allemaal een nestkast bezet. Waar ze wel gezeten hebben is bij ons niet bekend.

Totaaloverzicht Ruinen e.o./Dwingeloo e.o. - Resultaten in de kasten sinds 2002

Bez. kasten	Mislukt	Eieren	Gemiddeld	Jongen	Gemiddeld
2011: 51	8 = 16 %	200	3,9	139	2,7
2010: 46	14 = 30 %	190	4,1	108	2,3
2009: 45	17 = 38 %	150	3,3	74	1,6
2008: 46	14 = 30 %	185	4	106	2,3
2007: 32	8 = 25 %	119	3,7	86	2,7

Helaas blijkt dat het aantal bezette kasten in de regio Ruinen en Havelte terugloop. Ondanks alle mogelijke middelen die we inzetten om de marter uit de nestkasten te houden lijken de Steenuilen daar toch last van te hebben. Waarschijnlijk in combinatie met de aanpassingen van erven waardoor het niet meer geschikt is voor Steenuilen. Wat wel positief is, zijn het aantal mislukte nesten. Dit jaar was dat in de regio Ruinen e.o. een stuk lager dan de jaren hiervoor. De nieuwe marter-bestendige nestkasten lijken goed hun werk te doen. Hopen dat dit voor de toekomst weer meer broedgevallen oplevert, afwachten dus.

Broedresultaat Dwingeloo e.o. 2011

In deze regio Dwingeloo zien we een sterke groei van het aantal bezette kasten. Dit is vooral te danken aan een groei in Lhee, Dwingeloo en Diever. Daarnaast hebben we het gebied langzaam maar zeker uitgebreid waardoor nieuwe gebieden zijn bezet met kasten en vervolgens ook zijn betrokken door Steenuilen. Het aantal nesten in het gebied Dwingeloo compenseert het verlies in Ruinen e.o. enigszins. Echter zouden wij liever zien dat er in beide gebieden een groei zou plaatsvinden. Hopelijk zet de groei in Dwingeloo e.o. door en zal ook in het gebied rond Ruinen e.o. de populatie weer toenemen.
Al met al dus zeker geen slecht jaar. Een toename in het aantal bezette kasten, een laag aantal mislukte nesten, een groot aantal eieren en een zeer groot aantal jongen dat (vermoedelijk) uitgevlogen is. Daarnaast is het gemiddelde aantal jongen per bezette kast nog nooit zo hoog geweest.

Bijzondere gevallen

Ook dit jaar hadden we bij de Steenuilen te maken met een aantal bijzondere gevallen. Hieronder een paar bijzonderheden.

Mooi uitzicht, bijzondere plek
In het broedseizoen krijg ik (ondertekende) een mailtje van de tandarts te Dwingeloo met de mededeling dat er een Steenuil op de praktijk zit. Even voor de mensen die niet weten waar de tandarts in Dwingeloo zit: De praktijk is gevestigd in het voormalig gemeenthuis van Dwingeloo. Helaas hebben we hier geen broedgeval kunnen waarnemen. Het vermoeden is dat de uil onder de dakpannen verblijft. Wie weet komend jaar een paartje met jongen. Bij het bekijken van de foto's die van deze uil gemaakt zijn kwamen we er achter dat de uil geringd is, dus wie weet is het een jong van vorig jaar. Misschien kunnen we het nog een keer aflezen.

O nee, wat komt daar nou uit!
Even de nacontrole doen van de nestkasten en dan ook direct maar even de nestkasten waar niet gebroed is schoonmaken. Wij zetten de ladder neer, snel de trap op en net zo snel de trap weer af, omdat er opeens allemaal hoornaars uit de kast in Lheebroek komen. Een hoornaarnest, dus komend winter maar verwijderen.

Een groot ei?
In één van de nestkasten troffen de vrijwilligers een groter ei aan dan gewoonlijk in de nestkasten verwacht kan worden.

Hier een foto hiervan. Na wat rondvragen zijn we er vrijwel zeker van dat het hier gaat om een ei van de Holenduif. Bijzonder, want we waren in de veronderstelling dat die de kast niet in konden.

Twee broedvlekken in één nest
Hier zat vorige keer een uil op de eieren, dus we zullen ze nu wel kunnen ringen. Niets was minder waar. Er zaten nu twee uilen op de eieren. Beide uilen bleken een broedvlek te hebben toen we ze controleerden. Dus vijf onbevruchte eieren in de nestkast en daarop twee vrouwtjes. Ook dat komen we soms tegen.

Natuurlijke holte, net geen broedgeval
Een Steenuil hoort eigenlijk thuis in een boomholte. Dit is zijn natuurlijke broedruimte. We zien echter vrijwel nooit dat dat ook echt zo gebeurd. Waarom?
Waarschijnlijk omdat er gewoon te weinig boomholten zijn op geschikte plaatsen. Toch was er dit jaar een Steenuil die een boomholte betrok in een dikke eik in Ansen. De uil is er echter uiteindelijk niet gaan broeden. Vermoedelijk heeft hij uiteindelijk toch een nestkast betrokken.

Molenuiltjes
Ook dit jaar weer (zie jaarverslag 2010) hebben de Steenuiltjes op de molen in Diever gebroed. Ondanks de werkzaamheden aan het begin van het broedseizoen hebben de uilen onder de nokplaten toch weer 4 jongen weten groot te brengen. Een mooi resultaat dus.

Steenuilenwerkgroep gaat digitaal.
De komende tijd gaan wij jullie steeds vaker informeren via de website van de Vogelwacht en digitale nieuwsbrieven informeren. Hierdoor kan het papieren jaarverslag compacter worden. Op aanvraag sturen wij u vanzelfsprekend nog de informatie over onze Steenuilen op papier.

Jos van Luit

Al jaren lang hangen er op verschillende plekken in Ansen nestkasten voor de Steenuil. Ooit is Fred van Vemden begonnen met het ophangen van deze nesten om de steenuilen te behouden voor onze omgeving. Dit heeft geresulteerd in een stevige populatie. De familie Kijk in de Vegte uit Ansen vond dit zo'n mooie gedachte dat zij een donatie gedaan hebben van 200,- aan de Vogelwacht Uffelte om in Ansen iets voor deze mooie uiltjes te doen. De donatie is tot stand gekomen uit de de verkoop van het boekje met verhalen van mevrouw Kijk in de Vegte die in de Anserwieser gestaan hebben.

Overhandiging bewegingscamera

In overleg tussen bestuur van de Vogelwacht en de familie Kijk in de Vegte is besloten om een bewegingscamera aan te schaffen. Deze maakt alleen een foto of filmpje als er beweging is voor de camera. Op deze manier krijgen we een goed beeld van de gasten die de nestkast van de steenuilen bezoeken. De camera is opgehangen bij een nestkast van één van onze vrijwilligers in Ansen en we hebben er afgelopen broedseizoen mee kunnen testen. We hebben een aantal leuke foto's en video's kunnen maken met de bewegingscamera die op de site van de vogelwacht te vinden zijn.
Wel zijn we er achter gekomen dat er nog een aantal dingen verbeterd kunnen worden. Hieronder een aantal verbeteringen die we toe gaan passen:

1] De camera dichter bij de nestkast hangen, omdat er anders ook omgevingsbeweging wordt vastgelegd. Daarnaast worden de uilen duidelijker zichtbaar en hopen we ook prooien vast te kunnen stellen op de foto's.
Vanuit de Vogelwacht Uffelte zijn we heel blij met deze mogelijkheid om op deze manier onderzoek te kunnen verrichten naar de steenuilen van dit nest. We hopen ook komend jaar weer op mooie resultaten en zouden deze graag na het broedseizoen met jullie willen delen d.m.v. de website van de vogelwacht. Het is mooi om te zien hoe betrokken sommige mensen zijn met "onze" steenuilen en zelfs een donatie doen om het bovengenoemde mogelijk te maken.
Familie Kijk in de Vegte bedankt voor dit mooie gebaar richting de vogelwacht.

Erwin Bruulsema

Moeder met jongen (Foto A. Eijkenaar)

Hoofdstuk zeven | Werkgroep Broedvogelinventarisatie

In 2011 konden we een nieuwe soort op het Holtingerveld verwelkomen, de Grote Canadese Gans. Maar waarschijnlijk hebben we afscheid genomen van de vroeger algemene Fazant. Opmerkelijk goed was de stand van de Nachtzwaluw, Kwartel, Boomleeuwerik, Paapje, Roodborsttapuit, Grasmus, Wielewaal en Geelgors, terwijl de Wintertaling, Winterkoning, Goudhaan en Zwarte Mees het aanmerkelijk minder goed deden. Na soms jarenlange afwezigheid troffen we in 2011 broedparen aan van de Wespendief, Vuurgoudhaan en Kleine Karekiet.

Inventarisatie Holtingerveld

De heide en bossen ten noorden van Uffelte en Havelte, tussen de Helomaweg en Drentse Hoofdvaart (1400 ha) is in 2011 onderzocht op het voorkomen van vooral bijzondere broedvogelsoorten en in twee kleine gebieden (35 en 65 ha) op alle vogelsoorten. Inventarisatie gebeurt volgens de landelijke methode van broedvogel monitoring, waarbij volgens een vaste werkwijze in maart-juni vooral in de vroege ochtenduren broedvogels op kaart worden gezet. Uitwerking gaat thans via een computerprogramma. Telwerk werd uitgevoerd door Peeke Boelhouwer, Arend van Dijk, Ronald Hoogenhout, Femmie Prikken, Martha Sol en Harry Talen. We hebben alle zeilen bij moeten zetten om het uitvallen van Fred van Vemden op te vangen.

Heidevogels

Vogels van deels ruige heide met verspreide bomen en struiken hebben in 2011 een goede stand laten zien. De tot voor kort zeldzame Nachtzwaluw wisten we op 20 plaatsen vast te stellen, vier meer dan vorig jaar. De Boomleeuwerik (40 paren), Boompieper (212), Kneu (142), Roodborsttapuit (129), Grasmus (88) en Geelgors (134) haalden hogere aantallen dan in de afgelopen tien tot soms veertig jaren. De Roodborsttapuit, Grasmus en Geelgors nemen veelal gestaag toe sinds 1970, bij de andere wisselen toe- en afname elkaar af. Bij de Grasmus en Boompieper kunnen gunstige omstandigheden in de Afrikaanse overwinteringsgebieden er toe bijgedragen hebben, maar voor alle geldt dat ook enige opslag van struiken en bomen op de heide hen in de kaart speelt. De Veldleeuwerik, die het van vrijwel boomloze heide moet hebben met bovendien een lage heidebegroeiing, laat sinds ongeveer 2000 afname zien van 107 tot 65 paren. De Tapuit zit in hetzelfde schuitje als de Veldleeuwerik en balanceert al jaren op wel of niet uitsterven op het Holtingerveld. Dit jaar werden echter twee paren vastgesteld, waarvan er één hoogstwaarschijnlijk ook een nest had in een konijnenhol. Twee andere bijzondere heidevogels van de Rode Lijst van bedreigde soorten scoorden in 2011 goed. De Grauwe Klauwier zat weer op 4 plaatsen in heide met opslag van vooral berken en bovendien zaten nog twee paren net buiten het gebied in de Ootmaan bij de Drentse Hoofdvaart.

Het Paapje, een onopvallend kleinood dat in Afrika overwintert en vooral van natte heide en hoogveen houdt wist ons te verrassen met 3 paren.

Op de heide, in het bos en ook in (voormalig) cultuurland op of aan de rand van de heide was de Fazant in de jaren zeventig een algemene verschijning, met in 1970-74 nog 150-180 paren. Door het stoppen van uitzetten en bijvoeren voor de jacht is de stand ras teruggelopen tot enkele tientallen paren

sinds ongeveer 1985. Vooral strenge winters lieten sterke terugval zien. In de afgelopen vijf jaren liep de stand langzaam verder terug van 13 tot 3 paren en dit jaar ontbrak de Fazant voor het eerst in het Holtingerveld. Net buiten de grens tegen Havelte en Uffelte aan zitten er nog wel enkele. Tijdens nachtelijke tochten werd op de heide de roep van Kwartel gehoord: 'kwik-me-dit-kwik-me-dat'. 2011 was een zeer goed 'Kwarteljaar', want ze werden veel in akkers met graan, graslanden met hoog gras/hooiland en in grazige heide gehoord. Er zijn er zelfs enkele gezien, wat bij deze in Afrika overwinterende en verborgen levende hoender vrij bijzonder is. In de gemeente Westerveld werden tijdens speciale nachtelijke tochten op ongeveer 90 plaatsen Kwartels geregistreerd. Dat is sinds het vorige Kwarteljaar in 1989 niet voorgekomen.

Watervogels

Ganzen als de Grauwe Gans (19 paren) en Nijlgans (10) behoren sinds tien respectievelijk twintig jaar tot de broedvogels van het Holtingerveld en in 2011 is daar de Grote Canadese Gans bijgekomen.

Foto Berend Voslamber

Deze gans wordt vaak als exoot beschouwd, want het zouden nakomelingen zijn van in Zweden uitgezette vogels. Maar er zijn ook aanwijzingen dat het om wilde uit Noord-Amerika afkomstige vogels kunnen zijn. In 2011 werden van de Wilde Eend (84) en Kuifeend (25) ongeveer evenveel paren geteld als in 2010, maar de Tafeleend kwam met 5 paren hoger uit de bus en dat geldt ook voor de Dodaars met 12 paren (in 2010 8). De stand van deze kleine eend is met 9 paren nog maar een schim van de vroegere populatie van 50-60 paar in 1968-70. Afname van de Wintertaling is een landelijk, zelfs West-Europees verschijnsel en wordt wel in verband gebracht met klimaatsverandering. Van de tussen 1968 en 2002 nog talrijke Meerkoet (20-30 paren) zijn thans nog enkele paren over. De afname viel globaal samen met de sterke afname en het uiteindelijke vertrek van Kokmeeuwenkolonie tussen 1995 en 2005. Wellicht profiteerden Meerkoeten van de bescherming door Kokmeeuwen, die roofvijanden op afstand wisten te houden. In de oeverbegroeiing van vennen en op natte heide broedt de Rietgors. Sinds 1968 schommelt de stand van deze zangvogel tussen 9 en 31 paren met een lichte tendens tot toename. Het relatief lage aantal van 18 paar in 2011 kan verband houden met het droge voorjaar. Dit jaar werden in de schaarse plekjes met riet twee zingende Kleine Karekieten vastgesteld. In de jaren 1970-1990 was dat nog vrijwel jaarlijks het geval.

Bosvogels

De Wespendief leeft, anders dan de Buizerd, onopvallend. Bovendien moet je wat later op de dag zijn om hem te observeren. In 2011 wijzen enkele waarnemingen in de omgeving van Brandeveen op een broedgeval. De Havik en Sperwer hadden beide slechts 3 paren, terwijl de Buizerd met 17 paren (tegen 13 in 2010) het aanmerkelijk beter deed. Waargenomen Torenvalken nestelen net buiten het Holtingeveld en van Boomvalken is het niet duidelijk of ze er überhaupt tot broeden komen. Tot aan het eind van de 20e eeuw telden we jaarlijks tot maximaal 4 paren van deze snelle valk, maar sindsdien nauwelijks meer. Tegenwoordig moeten we de Boomvalk meer zoeken in open agrarische gebieden, zoals de Uffelter/Haveltermade, Veendijk of bij de Wapserveense Aa, waar ze nestelen in hoge bomen of hoogspanningsmasten. Na een jaar zonder Ransuilen konden we er dit jaar weer één aan het papier toevertrouwen. De Bosuil doet het met 5 paren beter.

Alle spechten lieten in 2011 even hoge of hogere aantallen zien dan in 2010. De Groene Specht krabbelde met 22 tegen 19 paren in 2010, weer wat op uit het dal (waarschijnlijk wintersterfte). De Kleine Bonte Specht kwam uit op 14 paren (11 in 2010), maar dat verschil zegt bij deze lastig vast te stellen vogel niet zo veel. De Zwarte Specht kwam op 6 paren.
De wat zeldzamere vinkachtigen lieten in 2010-11, zoals gebruikelijk een wisselend beeld zien. De stand van de Putter (13 paren) en Sijs (1) bleef gelijk, die van de Groenling (13 in 2010, 19 in 2011) en Appelvink (44 en 57) nam toe, terwijl de Kruisbek terugviel van 25 paren in het redelijk goede jaar 2010 tot 4 in 2011.
De Gekraagde Roodstaart had net als in 2010 een goede stand, hetgeen in verband wordt gebracht met gunstige omstandigheden in de Afrikaanse overwinteringsgebieden. Hetzelfde gaat wellicht op voor de Wielewaal die in 2011 met 25 paren aanmerkelijk hoger uit kwam dan in 2010, toen met 17 paren juist een dieptepunt werd bereikt. Op sommige plekken kon je tegelijkertijd 4 tot 6 Wielewalen horen of zien wanneer mannetjes achter elkaar aanjoegen. Mogelijk hoort ook de Fluiter in dit rijtje thuis. In 2011 scoorde de Fluiter met 9 paren vrij hoog, maar wat minder dan in 2010 (13). Enkele standvogels, zoals de Winterkoning, Goudhaan en Zwarte Mees moesten waarschijnlijk in samenhang met het koude winterweer een veer laten. Hun stand liep met 36-50% terug. Andere standvogels, zoals de meeste andere mezen, Boomkruiper en Boomklever lieten geringe of geen veranderingen zien. Een leuke waarneming betrof een zingende Vuurgoudhaan. In de vorige eeuw was dit broertje van de Goudhaan hier wat talrijker met geregeld 2 tot 5 paren. Ze zaten vooral in sparrenbossen en die zijn op het Holtingerveld thans minder verbreid dan 30-40 jaar geleden.
Ook elders in de omgeving zijn broedvogels geïnventariseerd. Enkele vastgestelde bijzonderheden:

Rheebruggen
Op Rheebruggen met omliggende cultuurlanden werden de Wespendief en Boomvalk als broedvogel genoteerd. Verder zaten er 5 Kwartels, 5 Grauwe Klauwieren en één Paapje. Net als op het Holtingerveld is ook hier de Roodborsttapuit toegenomen tot 25 paren (in 1998 voor het eerst) en de Geelgors tot 134 paren (tot 1990 hooguit 23 paren). Voor deze soorten geldt dat ze flink hebben weten te profiteren van het natuurvriendelijke beheer op Rheebruggen.

Wapserveense Petgaten en Aa-landen
Dit jaar heeft het enige Nederlandse paar van de Wilde Zwaan 1 jong weten groot te brengen. Water- en moerasvogels laten hier de afgelopen tien jaren aanzienlijke toename zien, onder andere door de vernatting in de Polder Ten Cate (langs de Helomaweg). Dit jaar werden als bijzondere broedvogels o.a. vastgesteld: Kwartelkoning, Porseleinhoen, Kwartel (5) en Grauwe Klauwier. Riet- en moerasvogels als de Blauwborst (31 paren), Rietzanger (11), Kleine Karekiet (60) en Rietgors (119) zijn in de Petgaten en de polder talrijk (geworden). Weidevogels als Kievit, Tureluur, Watersnip en Graspieper zijn in de natte polder in aantal toegenomen, maar elders is het kommer en kwel met deze en andere weidevogelsoorten.

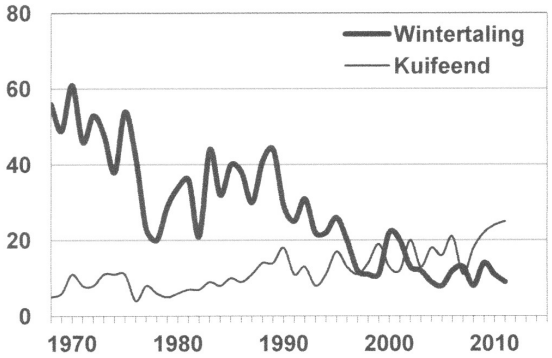

Aantal broedparen van vier soorten op de heide van het Holtingerveld tussen 1970 en 2011.

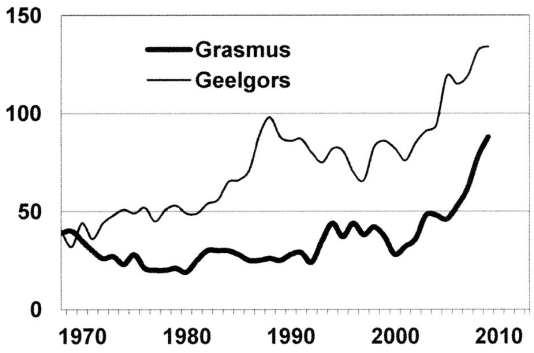

Hoofdstuk acht | Werkgroep Zwaluwen

In 2011 zijn Huis- en Gierzwaluwen geteld in Uffelte en Havelte en Boerenzwaluwen in Uffelte-oost. Zowel in Uffelte als Havelte is het hoogste aantal Huiszwaluwen ooit geteld: 145 respectievelijk 202 nesten. Eén van de vier in de winter geplaatste zwaluwtillen is door Huiszwaluwen ontdekt: de til in Havelte telde 12 nesten. In Uffelte-oost zijn 66 nesten van Boerenzwaluwen geteld. Stallen en open schuren blijken favoriete nestplaatsen. Gierzwaluwen in Uffelte zorgden dit jaar met 26 bezette nesten, waaronder 13 in nestkasten, voor een verrassing. In Havelte zaten minimaal 15 paar Gierzwaluwen.

Huiszwaluw
In Uffelte, Havelte, inclusief de Veendijk en in Wapserveen zijn bewoonde nesten van Huiszwaluwen geteld. In alle straten zijn gevels, goten en dergelijke afgezocht op bezette nesten, op aan- of afvliegende zwaluwen of op nesten met stront aan of onder het nest. Mede dankzij informatie van bewoners kunnen we het totaal goed rond krijgen.
Dit jaar waren enkele Huiszwaluwen er vroeg bij (begin juni al uitgevlogen jongen), maar de meeste waren ruim een maand later zo ver. Half juli waren sommige al weer met een vervolglegsel begonnen.
Aanvankelijk vreesden we voor nadelige effecten van het zeer droge voorjaar (onvoldoende modder), maar na half mei kregen we regen en daarna was het wisselvallig weer, klaarblijkelijk prima voor de Huiszwaluwen. Door de extreem natte juli en augustus zijn er waarschijnlijk minder jongen grootgebracht.

In **Uffelte** zijn voornamelijk op 16 juli alle geschikte nestplaatsen gecontroleerd. Het totaal van 145 nesten is hoger dan ooit tevoren; eind vorige eeuw waren we al blij met 70 tot 100 nesten. Op 73 adressen werden bewoonde nesten aangetroffen, meestal 1 nest (51 adressen), maar ook twaalf adressen met 2 of 3 nesten en vier met 4 of 5 nesten. Vier adressen hadden een 'eigen' kolonie met 6 tot 9 nesten, B. Timens (Schapelsteeg), G. Pekel (Lindenlaan), J. Stadhouder (Vlasbergen), W. Snoeken (Dorpsstraat), maar de absolute toplocatie dit jaar was bij M. Haagsma (Ruiterweg) met 16 nesten. Op de meeste adressen is het aantal nesten door de jaren heen vrij stabiel. Vergeleken met 2009-2010 is er op sommige adressen teruggang van aantallen per adres vastgesteld, zoals bij G. Pekel (Lindenlaan) van 14 naar 7 en Leffers (Ruinerwoldseweg) van 14 naar 3, terwijl elders de stand floreert, zoals bij Haagsma (Ruiterweg) van 7 naar 16 en Snoeken (Dorpsstraat) van 3 naar 10.
Op 19 adressen troffen we totaal 53 Huiszwaluwen in kunstnesten aan. Eenderde van de zwaluwen kiest hier voor!

Aantal Huiszwaluwen per straat Uffelte

	2011	2010	2009
Dorpsstraat	17	17	13
De Goorn	11	12	10
Egginkstraat	7	3	2
Hennehorstweg	1	0	0
Kippenburgweg	4	3	0
Liezenveenseweg	7	6	9
Lindenlaan	26	29	41
Nieuwlandenweg	4	1	2
Rijksweg	10	9	6
Ruinerwoldseweg	3	7	14
Ruiterweg	20	12	9
Schapelsteeg	8	4	7
Schoolstraat	5	2	4
van der Sluijsweg	4	3	5
Vijverlaan	6	5	4
Vlasbergen	8	3	2
Zuidstraat	4	1	1
onbekend	0	2	9
Totaal	**145**	**119**	**138**

Ook in **Havelte** gaat 2011 de boeken in als een recordjaar met 202 nesten. Dat zijn er ruim meer dan de 124 in 2010 en 133 in 2009. Hier is de verdeling van nesten anders, met gemiddeld meer nesten per adres: 1 nest (15 adressen) en 2-3 nesten (12 adressen) komen het meest voor, gevolgd door 6 adressen met 4-5 nesten en 3 adressen met 6-9 nesten. Adressen met 'eigen' kolonies zijn Korhoenweg 28 (12 nesten), Egginkstraat (15), Oosterweidenweg (Meeuwes 20), Veendijk (Lommers 21) en het topadres Meenteweg (Oostra) met 28 nesten. In Havelte maken zwaluwen meer gebruik van kunstnesten dan in Uffelte. In de wijk Meerkamp, Havelter Sluis en Meenteweg nestelt gemiddeld een derde van zwaluwen in kunstnesten.
In **Wapserveen** was het aantal Huiszwaluwen beduidend lager, omdat de grote kolonie aan de voormalige melkfabriek was verlaten. Bij gevelreiniging zijn alle oude nesten verwijderd en kennelijk weerhield dat de zwaluwen er van om nieuwe nesten te bouwen. Later in de zomer werden toch nog zes nesten vastgesteld. Elders in Wapserveen, in Midden, de dorpskern en Oosteinde werden op 18 adressen 1-4 nesten geconstateerd. Het totaal in 2011 was met 32 ongeveer de helft van wat in de afgelopen jaren werd geteld.

Aantal Huiszwaluwen per straat Havelte 2011			
Boterbloemweg	2	Zwaluwtil	12
Gruttoweg	4	Dikke Steenweg	4
Kievitweg	1	Egginklaan	15
Klaproosweg	29	Oosterweidenweg	20
Korenbloemweg	19	Havelter Sluis	
Korhoenweg	12	Meenteweg	28
Leeuwerikweg	11	Trambaanweg	6
Pinksterbloemweg	7	Veendijk	24
Korenspieker	4	**totaal**	**202**
Wapserveen		**totaal**	**32**

Zwaluwtillen
Afgelopen winter zijn na jaren voorbereiding vier zogenaamde zwaluwtillen geplaatst in Uffelte (één in de Schoolstraat en één in de Dorpsstraat), Diever (Gemeentehuis) en Havelte (Klaproosweg). Aan elke til zijn 12 kunstnesten bevestigd. De til in Havelte is meteen door Huiszwaluw bezet, hetgeen zeer bijzonder is zo blijkt uit het landelijke overzicht. 11 kunstnesten waren bezet en de zwaluwen bouwden zelf het 12e nest. Met dit resultaat staan we landelijk gezien op plaats één! Sinds november staan er bij de zwaluwtillen in Havelte en Uffelte (Dorpsstraat) informatieborden waardoor voorbijgangers geïnformeerd worden over de huiszwaluwen en hun bijzondere nestgelegenheid.

Boerenzwaluw Uffelte-oost
Het gebied Uffelte-oost wordt begrensd door de Drentse Hoofdvaart, Hennehorstweg, Van der Sluisweg, Rheebruggen en Anserweg (figuur 1). De Oude Vaart loopt er doorheen. Het is een agrarisch gebied met voornamelijk graslanden, vrijstaande gebouwen en met bomen en bosjes. In totaal zijn 56 adressen/erven met ongeveer 144 gebouwen, zoals woonhuizen, schuren, garages en stallen op boerenzwaluwnesten gecontroleerd.
Nesten zijn geteld op 28+31 mei (44 nesten) en nogmaals op 21-22 juni (59 nesten). De combinatie, waarbij het hoogste aantal nesten per adres/erf wordt aangehouden, leverde een totaal van 66 op. Bij de eerste telling waren diverse nesten onbezet en waarschijnlijk heeft de droogte de nestbouw met modder belemmerd. In juni waren we juist op tijd, want van ongeveer vijftien nesten waren de jongen net uitgevlogen. De telling richt zich op het zogenaamde eerste legsel. Naderhand brengen zwaluwen vaak nog voor de tweede of derde keer jongen groot, maar door wisseling van nestplaats wordt het tellen dan minder eenduidig. Precies de helft van de adressen (28) moet het zonder Boerenzwaluwen stellen en op de bezette adressen gaat het om 1 nest (11 adressen), 2 nesten (9), 3 nesten (4), 4 nesten (2), 5 nesten (1) en 6 nesten (2). Toplocaties zijn de erven van Lubbers (Anserweg) en Teiwes (Kippenburgweg),

beide met 6 nesten, Knevel (Van der Sluijsweg) met 5 nesten en Van Egmond en Smit (Egginkstraat) met beide 4 nesten. Het totaalaantal in 2010 was ook 66 en in 2009 ging het om 51 nesten.

Nestplaatskeuze Boerenzwaluw

In het *Jaar van de Boerenzwaluw 2011* is bekeken waar Boerenzwaluwen het liefst zitten. 37 van de geïnspecteerde 144 gebouwen hadden nestelde Boerenzwaluwen verdeeld over drie typen gebouwen.

	Aantal gebouwen	Bezet door Boerenzwaluw	Bezettingspercentage
Stal (paarden, koeien)	20	10	50%
Open (kap)schuur, garage, carport	62	17	27%
Dicht woonhuis, schuur, garage	62	10	16%

Stallen blijken favoriet. In mei was soms nog vee in de stal aanwezig, maar in juni liepen de paarden, koeien of schapen buiten. Andere gebouwen met allerlei invliegopeningen zijn voor ongeveer een kwart bezet. Dichte gebouwen scoren het laagst, zwaluwen nestelen hier onder een afdak of brede goot, tegen de wand of op een buitenlamp. Vee in de stal of wei heeft waarschijnlijk een positief effect op de vestiging, maar is in Uffelte lastig te bepalen, omdat dat op veel plekken loopt. Hetzelfde geldt voor op veel plekken aanwezige plassen, modderige plekken en sloten (nestmateriaal). Enigszins rommelige erven zouden voorkeur hebben voor zwaluwen, maar dit komt er in Uffelte niet uit. De twee locaties met 6 nesten hebben bijvoorbeeld 'veel' en 'weinig rommel'. De meest merkwaardige nestplaats is een paardentrailer, waarin al enkele jaren een boerenzwaluw nestelt. Soms wordt de trailer achter de auto gehaakt en gedurende een dag bijvoorbeeld verplaatst naar Vollenhove of zelfs Utrecht. Het mag de zwaluwen niet deren, want er wordt bij terugkomst gewoon doorgegaan met broeden of voederen van de jongen. Wat de boer wel opvalt is dat bij terugkomst de zwaluwen als een gek de trailer induiken naar hun nest met eieren of jongen!

Gierzwaluwen Uffelte

Op 5 juli hebben Rob van der Horst en Ronald Hoogenhout druk jongenvoerende Gierzwaluwen bij hun nesten gefilmd in de Veenbesstraat. Op de filmbeelden is goed te zien dat er al jongen in en uit de kasten vlogen. Het bleek dat veel speciale gierzwaluwnestkasten bezet waren en inventarisatie leverde verrassend resultaat op.

In april 2007 zijn 28 speciale nestkasten in de Veenbesstraat opgehangen. In 2009 vond Fred van Vemden in één kast een gierzwaluwnest. In 2010 broedden 5 Gierzwaluwen in nestkasten en dit jaar in maar liefst 13. Ook in gevelranden werden 8 nesten gevonden (3 in 2010). Het totale aantal nesten in de Veenbesstraat is dus gestegen van 8 naar 21.

In de Lindenlaan (nr 15) zijn door Fred twee gierzwaluwkasten opgehangen en op nr 21 en 23 zijn 5 gierzwaluwdakpannen aangebracht. In 2010 waren hier 3 nestplaatsen bezet, waaronder één onder een gierzwaluwpan. In 2011 ging het om 2 bezette gierzwaluwpannen en 3 dakoverstekken. Er werden 26 bezette nestplaatsen vastgesteld, in 2010 11.

Bij de inventarisatie werd een Boomvalk gezien. Volwassen Gierzwaluwen zijn te snel voor deze roofvogel, maar tegen net uitgevlogen jongen heeft hij een kans. Boven de Veenbesstraat
en Lindenlaan vlogen enkele tientallen éénjarige vogels rond. Deze gaan pas het volgende jaar nestelen en men denkt dat de 'giervluchten' langs de bezette nestplaatsen een verkenning zijn. Op 3 augustus eindigde ons gierzwaluwseizoen. Die dag bleef de lucht leeg.

Volgend jaar willen we eerder, bijv. half juni gaan tellen als de jongen nog niet vliegvlug zijn.

Veenbesstraat-nr		nestplaatsen en bijzonderheden	
	1	1	Kast onder dakgoot
	6	3	2x kast: bovenste; links midden; 1x gevelrand (jong(en) gezien)
	8	1	Kast onder dakgoot
	9	5	4x kast: alleen rechts midden niet; 1x gevelrand
	11	3	3x gevelrand
	12	2	2x kast: rechtsonder; links (jong(en) gezien)
	15	5	3x kast: rechtsboven; linksonder (jong(en) gezien); onder dakgoot 2x gevelrand (waarvan 1 in de nok)
	20	1	Gevelrand
Lindenlaan-nr			
	11	1	Dakoverstek (voorkant links)
	15	1	Dakoverstek (voorkant rechts)
	21	1	Gierzwaluwpan (midden boven)
	23	1	Gierzwaluwpan (linksonder)
	43	1	Dakoverstek (achterkant)
Totaal	**26**		

Gierzwaluwen Havelte en Wapserveen
Globale tellingen aan de hand van rond- en invliegende Gierzwaluwen in juli leverde in Havelte minimaal 15 paren (omgeving Lagelaan en Clementskerk) en in de Wapserveense dorpskern minimaal 4 paren op.

Dank
Alle bewoners worden bedankt voor de medewerking bij de telling en voor hun gastvrijheid om de zwaluwen op hun erf te laten broeden.

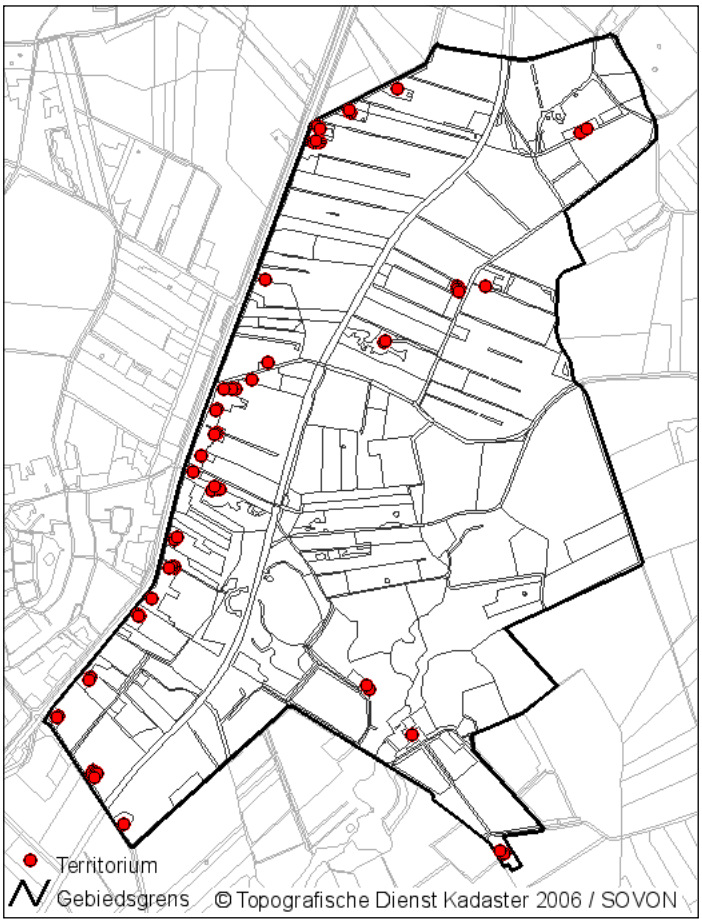

Hoofdstuk negen | Werkgroep Torenvalken

Na weer een vrij lange en strenge winter met veel sneeuw en ijs zijn wij zeer benieuwd hoe de valken deze periode hebben doorstaan.

Schoonmaken
Tussen eind februari en begin april zijn alle kasten schoongemaakt en opnieuw voorzien van houtschilfers. Bij de kasten op Sprakelingen, bij de Meeuwenkolonie en bij de kast in de populier in Wapserveen was een Torenvalk aanwezig. Dus dat lijkt goed. Op maandag 7 maart vonden wij in de kast bij de rotonde van Darp 3 eieren van een Nijlgans. Deze kast is de laatste jaren steeds bezet door deze vogel.
Bij de Hobbitstee in Wapserveen troffen wij dode jonge valken aan in de kast. Wij begrijpen eigenlijk niet hoe dit kan, omdat wij er bij controle geen broedgeval hadden aangetroffen. Of het moet zijn dat een valkenpaar zeer laat is begonnen met de eileg en wij dit hebben gemist.

Controle
Bij controle op 26 mei troffen wij iets aan wat je liever niet tegenkomt. De kast bij De Boer op Wapserveen was deze middag door hevige rukwinden uit de boom gevallen. In en onder de kast lagen kleine dode jonge Torenvalken van enkele dagen oud. De kast was in het verleden vastgemaakt met lange spijkers. Door wind en roest zijn deze compleet uit de boom getrokken. Dit was wel even een tegenvaller.

Maar er waren ook meevallers.
De torenvalkenkast bij de Meeuwenkolonie was dit jaar niet bewoond. Wel hadden we hier tijdens het schoonmaken in februari een Torenvalk gezien. De laatste paar jaar was dit nest ook al gepredeerd.
Na een berichtje van Tonnie de Nekker, dat hij een nest vermoedde enkele honderden meters verderop bij de familie Grotté in Wapserveen, hebben wij contact met hen gezocht. Zij hadden zelf enkele kasten opgehangen en in één van de kasten zaten jongen. Snel op controle en inderdaad zaten er 6 mooie jonge valken in de kast.
Aan het einde van de zomer fietste ik op de Uffelter Es en hoorde een Torenvalk alarmeren. Dit was raar want ik had nog geen valken gezien op de Es. Een dag later sprak ik Bertus Middelveld en die vertelde dat er 2 jongen in zijn kast op de Es zaten. 's Avonds even gekeken en ik zag er zelfs 3 jongen en het ouderpaar in en rond de kast.
In de kast bij Dorenbos werd dit jaar laat gebroed. Op 9 juni troffen we hier nog een Torenvalk aan die net haar 3e ei had gelegd. Op 15 juli vonden we in de kast 5 jonge valken en 2 grote dode muizen.

Resultaten 2011

Plaats	Eerste controle	Tweede controle	Derde controle
1 Sprakelingen	8 eieren	7 jongen+2 ei	6 jongen
2 populier Wapserveen		5 jongen	5 jongen
3 Hoogeveen	5 eieren	5 jongen	Verlaten
4 Grotté		6 jongen	6 jongen
5 Modderbult		5 jongen	5 jongen
6 v.d. Vegt Ruinen	5 eieren	5 jongen	5 jongen
7 Dorenbos	3 net begonnen	9 juni	5 jongen
8 De Boer		Kast uit boom gevallen	Dode jongen
9 Pels		3 jongen + 1 ei	3 jongen
totaal			**35 jongen**

Totaal aantal jongen in 2011: 35. Dit is meer dan vorig jaar. Toen troffen we 30 jongen aan.
De kasten rond Wapserveen deden het dit jaar erg goed, in tegenstelling tot de kasten in Uffelte. Eind september is er 1 nieuwe kast opgehangen bij de Wapserveense Aa en is de kast bij De Boer opnieuw opgehangen. Volgend seizoen hopen we de jonge Torenvalken te kunnen ringen!

Resultaten van de afgelopen jaren:

Jaar	totaal	succes	jongen
1996	10	10	47
1997	5	5	14
1998	8	8	28
1999	12	9	44
2000	11	6	30
2001	12	9	43
2002	9	9	37
2003	7	7	33
2004	7	7	37
2005	13	8	35
2006	8	7	34
2007	10	9	41
2008	17	15	69
2009	9	7	27
2010	10	7	30

Wim Snoeken

Foto W. Snoeken

Hoofdstuk tien | Ringen

In 2011 is het precies 100 jaar geleden dat de eerste Nederlandse vogelring werd aangelegd bij een spreeuw. Daarmee werd de basis gelegd van wat inmiddels is uitgegroeid tot een niet meer weg te denken onderzoeksmethode waarmee individuele vogels gevolgd kunnen worden. Gedurende deze 100 jaar zijn er in Nederland circa 10,5 miljoen vogels van een metalen ring voorzien! De verzamelde gegevens van deze vogels zijn van onschatbare waarde.

Het Vogeltrekstation verzamelt en beheert de gegevens van de in Nederland geringde vogels. Dit is van belang voor onderzoek, wetenschap, beleidvorming en bescherming van vogels. Als we weten hoe vogels zich verspreiden kunnen we zo ook effectief beschermen en kan het beleid vanuit overheid en beschermers hierop aangepast worden. Vogeltrekstation werkt nauw samen met o.a. SOVON (Vogelonderzoek Nederland) en de Vogelbescherming Nederland.

Tot voor een paar jaar geleden mochten wij binnen de Vogelwacht Uffelte e.o. niet ringen. Totdat Fred van Vemden een ringvergunning kreeg om steenuilen te ringen in het kader van het RAS-project. Bij dit project ring je zo veel mogelijk uilen en probeer je ook zo veel mogelijk ringen weer af te lezen binnen je werkgebied. Op deze wijze kan er nagegaan worden hoe oud de uilen worden, welke afstanden ze afleggen en hoeveel van de jongen je later weer in handen krijgt. Allemaal gegevens die van belang kunnen zijn voor de bescherming van de steenuilen in ons gebied, maar ook voor heel Nederland.
Daarnaast werden de kerkuilen geringd door vrijwilligers van de ringersvereniging Blaauw uit Staphorst. Sinds 2009 worden ook door een aantal van onze vrijwilligers de bonte vliegenvangers geringd die aangetroffen worden in de nestkasten van de nestkastenwerkgroep.

Na het overlijden van Fred eind 2010 was het dan ook de vraag hoe we het ringen van de steenuilen op zouden lossen. Na contact met de ringersvereniging Blaauw mochten Jan ter Stege en Erwin Bruulsema dit seizoen in opleiding bij Jacob Mussche en Harm Bloemhof van de ringersvereniging. Dit heeft erin geresulteerd dat ze samen alle steenuilennesten hebben geringd en een deel van de kerkuilennesten in het gebied van regio 14 en 15.
Aan het einde van het broedseizoen kon helaas alleen Erwin nog examen doen bij een ringer uit de buurt van Arnhem, omdat daar nog een laat nestje met steenuilen groot was geworden.
Jan was op dat moment aan het genieten van een welverdiende vakantie en zal volgend broedseizoen zijn examen afleggen.

Erwin mag vanaf nu de volgende vogels ringen in Drenthe: steenuilen, kerkuilen, bosuilen en torenvalken. Dus komend broedseizoen is er werk aan de winkel. De werkgroepen en de ringers van onze vereniging zullen nauw samenwerken om zo veel mogelijk ringgegevens te verzamelen.

Jonge steenuil ringen

Voorbeelden van terugmeldingen van in andere gebieden en bij ons aanwezig in de nestkasten tijdens controles.

Steenuil: Ringnummer 3.596.990 - geringd te Echten in 2004
aangetroffen op 19-01-2011 in de kast van Huizenga te Ruinen
aangetroffen op 18-05-2011 in de kast van Tissingh te Oldenhave
aangetroffen op 23-05-2011 in de kast van Tissingh te Oldenhave

Steenuil: Ringnummer 3.673.705 - geringd te Wierden in 2009
aangetroffen op 15-05-2011 in de kast van F.H. Pot te Wittelte
aangetroffen op 03-06-2011 in de kast van F.H. Pot te Wittelte

Steenuil: Ringnummer 3.624.893 - geringd te Zuidwolde in 2005
aangetroffen op 15-05-2011 in de kast van Buffing te Wittelte

Steenuil: Ringnummer 3.597.150 - geringd te Staphorst in 2004
aangetroffen op 15-05-2011 in de kast van Pit te Eemster

Steenuil: Ringnummer 3.673.838 - geringd te Markelo - Overijssel in 2009
aangetroffen op 27-05-2011 in kast van Den Otter te Dwingeloo

Steenuil: Ringnummer 3.646.809 - geringd te Zuidwolde in 2008
aangetroffen op 30-05-2011 in kast van Muggen te Armweide

Het ringen van een jonge kerkuil

Erwin Bruulsema

Hoofdstuk elf | Activiteitencommissie en PR Werkgroep

Naast het vele werk dat de vrijwilligers van de verschillende werkgroepen doen en wat voor vele lezers zich min of meer achter de schermen afspeelt, zullen de excursies en lezingen die het hele jaar door georganiseerd worden, bij het grote publiek meer bekendheid genieten.
Het is elke keer weer verrassend welke sprekers en excursieleiders de mensen van de Activiteitencommissie hebben weten te vinden om ons een paar interessante uurtjes te bezorgen. Greet Glotzbach heeft door de jaren heen veel interne en externe contacten opgedaan en maakt hier nog steeds handig gebruik van, bijgestaan door Martha Sol en - sinds november 2011 - Alok van Loon, die Femmie Prikken heeft vervangen. Al vele grote namen hebben we door de jaren mogen verwelkomen, van wijlen Flip de Nooyer tot Jan van de Knokke, Philip Friskorn, Chris Schenk, Bennie van de Brink, Chris Both, Rob Bijlsma en allen die ik hier vergeet. Daarnaast hebben wij het geluk dat onze vereniging een aantal getalenteerde vogelaars/fotografen tot onze leden mag rekenen. Arend van Dijk, Machiel de Vos, Geert Drogt, Erwin Bruulsema, Ben Prins of John de Roos e.a.; altijd zijn zij bereid een avond of excursie te verzorgen.
Na het succes van de Kerstmarkt in Havelte, is afgelopen jaar besloten een PR werkgroep op te richten, om zo efficiënter in te spelen op de vraag naar promotie van onze vereniging. Het doel is bekendheid te geven aan het werk van de Vogelwacht en haar werkgroepen en hierdoor het publiek bewust te maken van de zin van het beschermen en in standhouden van de vogels en hun leefomgeving. Telkens zal de PR werkgroep, bestaande uit Femmie Prikken, Jos van Luit, Wil Hoornstra en Willy van Vemden, worden bijgestaan door mensen van de verschillende werkgroepen. Mede met de kennis die zij bezitten, zullen de bezoekers alle info krijgen die ze wensen.
Het afgelopen jaar is reeds proefgedraaid op de Groene Markt in Ruinen, op de dag van het LBD in Borger, de Duurzame Markt in Dwingeloo en wederom op de Kerstmarkt in Havelte.
We hopen u allen volgend jaar weer te mogen verwelkomen op één van de georganiseerde evenementen!

Femmie Prikken